

Микола Гумільов

Вибрана лірика

З російської переклав Григорій Латник

Зі збірки «Шлях конкістадорів»

«Конкістадор я в панцері залізнім...»

Конкістадор я в панцері залізнім,
За зіркою з веселощами йду,
Я відхлані долаю, прірви грізні
Та спочиваю в радіснім саду.

У дикім небі вже нема синизни!
Росте туман... а я мовчу, і жду,
І вірю, що любов мою знайду...
Конкістадор я в панцері залізнім.

Опівдні слів немає про зорю,
Тому замрю сам собі створю
І зачарую піснею своєю.

Я прірвам і борвіям вічний брат,
У войовничий я вплету булат
Долинну зірку, голубу лілею.

«Коли з життєвого провалля...»

Коли з життєвого провалля
Мій гордий дух увись летів,
Звучав на тризні, де печалі,
Зажурено-солодкий спів.

І під того звучання співу,
Отам, де з мармуру плита,
Журбенні цілували діви
Бліде чоло й мої вуста.

І я зі світлого етеру,
Своє згадавши щастя, знов
Земну відвідав атмосферу,
Бо тоскна кликала любов.

І я розкинувся квітками,
Прозорим поблиском струмків,
Щоб ароматними вустами
Цілунок повернути дів.

Людам сучасності

І чому ми не означим
Наших дум палким тремтінням,
Повнимо повітря плачем
Із брехнею сновидіння?

Може, щоби вихилясом
Без розкошів, без печалі
Поміж Прірвою і Часом
Власні креслити спіралі.

Чи щоб там, де тьма блаженна,
Снами виповнена й зіллям,
Знаки кинути журбенні
Перевтоми та безсилля.

І коли зберуться в храмі
Сонми радісних видіннів,
Бути каміняччям брами
Для майбутніх поколінів.

Людам майбутнього

Відомо: люди поважали
Одне кільце давно,
Бо сповістили на скрижалі:
Життя й Любов — одно.
У вас нелюдська є прикмета:
Стріла замрїї мчить у твердь,
Ви злийте в радісному леті
Любов і Смерть.

Віддавна люди гомоніли,
Що рабство — їхня суть,
Що всі вони — творіння пилу,
Зродились там і вмруть.
Недбалість ваша, нелогічність
Спів запалила шалом ліг,
Невістою вам буде вічність,
А храмом — світ.

Казали люди часто-густо,
Що жартом є всі почуття,
І що жона — дитя розпусти,
Стократ нечисте це дитя.
Але для вас леткі години
Несли звучання інших віх,
І візьмете ви на Вершини
Подруг своїх.

Пророки

Ще й донині є пророки,
Хоча вже впали вівтарі,
Очі у них ясні, глибокі
Майбутнім полум'ям зорі.

Та заклик їм чужий до слави,
Їх чавить влада ємних слів,
Вони залякані, блідаві
У нагромадженнях домів.

Тож інколи в задумі журній
Пророк невизнаний оцей
До неба зводить зір лазурний
Своїх осяяних очей.

І каже він, що він безумний,
Але душа його свята,
В печалі він багатодумній
Угледів свіглий лик Христа.

Мрії Творця багатоокі,
Давальник руку простира,
Ще є такі, як він, пророки —
Святенні рицарі добра.

Він каже: світ не є жахливим,

Він — князь Зорі, що зійде ввись...
Ось тільки духи веж стрімливих
Сприймають мову сміючись.

Зі збірки «Романтичні квіти»

Балада

Коней п'ять дарував мені друг Люцифер
І каблучку з рубіном — зі злата кільце,
Щоби міг я спускатись у прірви печер
І побачив небес молодече лице.

Коні пирхали, били копитом щомить,
Бо на просторі хтіли помчати земнім,
І я вірив, що сонце для мене горить,
Ніби сяє рубін той на тлі золотім.

Під зірками ночей, у вогненності днів
Мандрував я, не знаючи мандрам кінця,
Я сміявся з потуги рвучких жеребців
І зі зблисків каблучки — зі злата кільця.

Там, на висях свідомості, — безум і сніг,
Але коней я вдарив свистячим бичем,
Спрямував я на висі свідомості біг
І побачив там діву з печальним лицем.

Тихий голос — мов струни торкнув вігровій,
Запитання і відповідь в оці злились,
Я каблучку віддав діві місячній цій
За непевний відтінок розкиданих кіс.

Глузи, кпини почув я тоді навісні,
Люцифер розпахнув мені браму в пітьму,
А затим ще одного коня дав мені
Та сказав: буде Розпач наймення йому.

У небесах

Спалахнули, мов золото, дні,
І Ведмедиця-ніч утекла.
Князю, хутко її дожени,
Зааркань, прив'яжи до сідла!

Зааркань, прив'яжи до сідла,
А в хоромах, де синява й шир,
На Ведмедицю — втілення зла
Нападе хай твій Пес, богатир.

Вхопить намертво Пес, горлоріз,
Він сміливий, накинеться вмить,
Він звірячу ненависть доніс
До ведмедів із давніх століть.

Їй рятунку тоді не знайти,
І нарешті подохне вона,
Щоби паша була з висоти
Для Бика, Козерога, Овна.

Думи

Чому до мене позлігались думи,
Як злодії міські у тиші змроку?
Мов коршуни лихі, похмурим тлумом,
Чому про помсту мріяли жорстоку?

Пішла надія, мрії повтікали,
Розкрились мої очі від обави,
І на уявній я читав скрижалі
Свої слова, і помисли, і справи.

За те, що я спокійними очима
Здрів тих, хто до звитяг пливли зухвало,
За те, що я губами невдержимо
Торкався губ, які гріха не знали,

За те, що руки ці, оці ось пальці
Були тонкими і не знали плуга,
За те, що співи, всіх віків блукальці,
Були дзвінкими й навівали тугу,

За все настала помста особиста,
Оманний, ніжний храм сліпці порушать,
І думи, ці злодюги передмістя,
Як прошака в п'їтмі, мене задушать.

Хрест

За картою карта брехала в курйозі,
Та я вже не міг оп'янитись вином:
Холодні зірки в березневій тривозі
Дедалі бліднішали ген за вікном.

В шаленстві холоднім, тривожнім газарді
Здавалось мені, що це сон чи мара.
«Весь банк, — закричав, — покриваю я в
карті!»

А карту побито — скінчилася гра.

Я вийшов назовні. Світанкові тіні
Блукали так ніжно між ніжних снігів.
Не можу згадати, як став на коліна,
Мій хрест золотий я до губ прихилив.

— Зробитися вільним і чистим, як небо,
Ваш посох прийняти, о, Злидні, притьмом,
Блукати шляхами, бо їсти щось треба,
Людей закликаючи віщим хрестом. —

Миттєвість... і в залі веселій та шумній
Всі змовкли, звелися — чи страх, чи протест,
Коли я ввійшов, спаленілий, безумний,
І мовчки на карту поставив мій хрест.

Розумний Диявол

Мій вірний друг, старий Диявол,
Таке співав мені давно:
— Всю ніч моряк у прірві плавав,
А на зорі пішов на дно.

Довкіл здіймались хвилі-стіни,
Спадали, пінилися знов,
А перед ним, біліша піни,
Проносилась його любов.

І чув він заклик, коли плавав:
«Вір, любий, ми ж бо заодно»...
Розумний нагадав Диявол,
Що той моряк пішов на дно.

Спогад

Понад прірвою, свідком смертей,
Теплий полудень, сонце іскриться,
І ридає мовчанням очей
Із далекої відстані птиця.

Зеленава привабила сіть,
повивши їй очі туманом,
Тож вона, бідолашна, летить
До кінця над німим океаном.

Вихри дмуть, та слабенькі, незлі,
Надаремні благання й зусилля,
Не поверне її до землі
Вкрай натомлене біле розкрилля.

І коли я побачив твій зір,
Де печальні сховались зірниці,
Я помітив той самий докір
І жахіття присталої птиці.

Мрії

За будинком покинутим, темним,
Де відламки паркану чорніли,
Старий ворон зі злиднем нікчемним
Про приємне бесідував мило.

Того ворона острах бентежив,
І казав він із сильним тремтінням,
Що йому на зруйнованій вежі
Небувалі наснились видіння.

І що в леті повітрянім, смілім
Він про тугу забув достеменно,
Бувши лебедем ніжним та білим,
Принцем був голодранець мерзенний.

Злидень той плакав глухо, безсило,
Ніч важезна із неба спустилась,
А старенька, що мимо спішила,
Дуже часто з боязною хрестилась.

Заклинання

Юний маг в пурпурному хітоні
Промовляв чужі слова чудні,
Слухала цариця беззаконня
Ті його рубіни чарівні.

Пах рослин, що у вогні палали,
Простір відкривав ушир і вглиб,
Де ширяли тіні заблукалі,
То на птахів схожі, то на риб.

Плакали якісь таємні струни,
І вогненні плавали стовби,
Гордовиті бойові трибуни
Опускали очі, як раби.

Таїну тривожачи, цариця
Вигравала звивами доріг,
Шкірою з єдвабу білолиця
Сп'янювала люд, неначе сніг.

Втрапивши під чар її оруді,
Юний маг забув про все навкруг,
Він дивився на маленькі груди,
На браслети витягнутих рук.

Юний маг в пурпурному хітоні

Промовляв без подиху, як мрець,
Передав цариці беззаконня
Все, що мав, увесь душі живець.

А коли на ізмарагдах Нілу
Місяць захитався і поблід,
Кинула з руки цариця біла
Той, що червонів для нього, квіт.

Жахіття

Я довго йшов, у коридорах
Ворожа тиша тільки лиш.
На зайшого ворожим зором
Гляділи статуї із ніш.

У сні похмурім речі скніли,
Був дивним сірий напівзмрок,
І, як вагадло знавісніле,
Звучав мій одинокий крок.

Де сутінь глибшала похмура,
Мій зір спохнув, наче вогонь, —
Його привабила фігура
У тіні скупчених колон.

Я підійшов, і ось шалений,
Мов звір, вчепився в мене страх:
Зустрів я голову гієни
На ніжних дівчини плечах.

На гострій морді кров налипла,
В очах — порожній чорторий,
І шепіт підповзав захриплий:
«Ти сам прийшов сюди, ти мій!»

Страшні миттевості тікали,

І напівморок гнав назад,
Бліде жахіття відбивали
Поверхні багатьох свічад.

Засновники

Ромул і Рем зійшли на гору,
Пагорб був дикий, без голосів.
«Тут буде місто», — промовив Ромул.
«Місто, як сонце», — Рем відповів.

Ромул: «Із волі зоряних звершень
Ми відновили авторитет».
Рем відповів: «Що було перше,
Слід позабути, гляньмо вперед».

«Тут буде цирк, — вимовив Ромул, —
Дім наш, відкритий з усіх боків».
«Ставити треба ближче до дому
Могильні склепи», — Рем відповів.